
Dvakrát královnou

ROUEN A ANGLIE, 1129–32

Jindřich podle všech předpokladů zuřil, ale jeho hněv byl směřován stejně tak na Geoffroye jako na Matyldu. Rozvzteklilo ho, že jí dovolil, aby cestovala s tak chabou ochranou, a popouzely ho i Geoffroyovy neustálé žádosti, aby mu vydal hrady a uznal ho jako přímého nástupce trůnu.

Jí hořce vyčetl: „Takže vy jste nedokázala splnit ani tu jedinou věc, kterou jsem od vás žádal. Pokud byste měla jeho dítě, nezáleželo by na tom, že vás vyhnal. Je neplodný on nebo vy?“

„On mě nevyhnal! Odešla jsem, protože chtěl, aby v hradu žila jeho milenka i s jeho bastardem.“

Jindřich zabručel. „Nu, takže odpověď na jednu otázku bychom měli. To, že jste dosud nepočala, není jeho chyba.“

Spolkla vzteklé odseknutí a odvrátila se. Byla pravda, že selhala v té jediné a zásadní službě, kterou mohla svému otci i celé zemi poskytnout. Ale otec už o té věci znovu nemluvil. I Adeliza zklamala a nedala mu vytouženého dědice, a zdálo se, že právě netouží příliš hluboce pátrat po tom, proč tomu tak je.

Sotva se naskytlá příležitost, odvedla ji Adeliza nahoru do svých komnat. Tam ji popadla za ruce a vykřikla: „Má milá, je mi tak líto, že se vracíte takto. Řekněte mi, co se stalo? Byl k vám krutý?“

Unaveně si povzdechla. „Ne, krutý ne. Možná necitelný. Ale je to teprve chlapec. Možná jsem se měla víc snažit.“

„Ale jistě udělal něco strašného, když vás přinutil jej opustit. Co to bylo?“

Odhalila jí příčinu poslední roztržky a Adeliza ji objala. „Samozřejmě, že jste to nemohla dopustit. Jak si jen mohl myslet opak?“

Zavrtěla hlavou. „Cestou jsem měla čas přemýšlet, a uvědomila jsem si, že je to i moje chyba. Byla jsem k němu v posteli chladná. Nikdy jsem si ho nechtěla vzít a slíbila jsem si, že v tomto sňatku mu nedopřeju žádné potěšení, a tak mohu vinit jen sama sebe, že jsem mu zůstala zcela lhostejná. Kdybych tak počala...“

„Kdybyste věděla, kolikrát jsem si totéž říkala já! Proč jen nedokážu dát Jindřichovi tu jedinou věc, po které nade všechno touží? Ale nejspíš je to Boží vůle, a já se snažím ji přijmout.“

„Zajisté. Kdysi jste mi řekla, že chyba by mohla být na straně mého otce, nikoli u vás. Ale já takovou omluvu nemám. Geoffroy je plodný, to už prokázal. Chyba je ve mně, a já věřím, že je to Boží trest za mé hříchy.“

„Vaše hříchy? Jaký hřích byste mohla spáchat, aby vás Bůh takto potrestal?“

Zaváhala, ale touha zbavit se toho břímě byla nesnesitelná. „Bylo to už dávno, ještě když jsem byla děvče, ale věděla jsem, že to, co dělám, je špatné. Byl tu jeden mladík, jeden z mých rytířů...“

„Vy jste mu dovolila se s vámi milovat?“ Adeliza v šoku vytřeštila oči.

„Já jej k tomu vyzvala. Tolik jsem ho milovala, a tak moc jsme si užívali... ale pak se stalo něco strašlivého. Počala jsem.“

„Počala jste? Takže nejste neplodná.“

„Tenkrát jsem nebyla.“

„Co na to řekl váš manžel?“

„Nebyl tehdy se mnou. Byl v Itálii a pak se vrátil do Německa. Řekla jsem mu, že to dítě je jeho... jenže ono nepřežilo. Tak vidíte, spáchala jsem smrtelný hřích, a toto je můj trest.“

„Pak se musíte vyzpovídat a požádat o rozhřešení.“

„To jsem udělala už před lety. Myslela jsem, že mi bylo odpuštěno, ale teď...“

Adeliza ji stiskla ruku. Šok v jejích očích vystřídala účast. „Možná byste měla vyhledat radu od někoho dalšího, od jiného kněze. Třeba existuje něco, nějaké pokání, které byste mohla podstoupit...“

Hořce se usmála. „Myslela jsem, že svůj trest jsem odpykala manželovou smrtí a sňatkem s mužem, kterého nemohu milovat. Zdá se, že to nebylo dost.“ Vstala. „Adelizo, nepřipadá vám velice kruté, že my ženy jako bychom neměly jinou cenu než jako chovný dobytek? Nemáme v těchto vě-

cech větší výběr než krávy zahnané do ohrady, aby je tam obskočil jakýkoli býk, kterého jim pán vybere.“

Adeliza si zakryla ústa. „Matyldo, dávejte si pozor. To zní jako rouhání. Bible nám říká, že žena se musí podřídit muži.“

„I Bibli napsal muž!“ vykřikla.

„Tak nesmíte mluvit! Bible je slovo Boží, nikoli výtvar smrtelných mužů!“

Sklonila hlavu. „Máte pravdu. Jsem náchylná k hříchu pýchy. To už mi řekli mnohokrát. Musím se pokusit o nápravu.“

Proti jejímu očekávání se zdálo, že Jindřich si jí cení víc než jen jako chovnou klisnu. Během příštích měsíců ji začal zapojovat do vladařských záležitostí. Cestovala s ním po Normandii, a když se vrátil do Anglie, zůstala v Rouenu a do určité míry znovu zaujala roli, kterou plnila jako manželka císaře.

Zdálo se, že její otec má v úmyslu spojit ji v myslí svých vazalů s vládou v jeho državách. Nikdy sice nevyjasnil, jaké jsou jeho skutečné úmysly, ale přesto věděla, že jeho mysl trápí otázka nástupnictví.

Ona sama v soukromí neustále přemítala nad Adelizinou radou, aby si nechala poradit od kněze, ale nemohla se rozhodnout, aby se svěřila komukoli z kleriků v Jindřichových službách. Až příliš často se podle jejích zkušeností stávalo, že zisk posvátných úřadů byl pokládán za způsob, jakým získat výhody ve světských záležitostech, namísto toho, jak jim uniknout.

Když se Jindřich vrátil do Normandie, dorazilo poselstvo od Geoffroye. Po audienci si pro ni nechal otec poslat.

„Chcete hádat, co se to nestoudné štěně opovažuje žádat?“

„Rozvod? Anulace na základě nějaké obskurní záminky?“

„Právě naopak. Chce vás zpátky. Tvrdí, že jste jeho zákonná manželka a že byste se k němu měla okamžitě vrátit.“

Pokusila se utišit vzrůstající paniku. „Co jste jim řekl?“

„Že se k vám opomněl chovat s úctou, jež vám jako mé dceři náleží, a že zůstanete u mě.“

Oddechla si.

„Děkuji vám, sire.“

O pár dní později se jim doneslo, že Geoffroy má v úmyslu vypravit se na pouť do Compostelly. Jindřich vztekle skřípal zuby.

„Ten kluk bude dělat cokoli, jen aby nemusel být doma a věnovat se záležitostem vlastního hrabství. Nejspíš mu napíšu, aby to pustil z hlavy.“

„Pochybují,“ řekla poněkud ostřeji, „že Geoffroy by vás v tomto ohledu zrovna poslouchal.“

„A koho by tedy poslechl?“

„Možná, že by se dal přesvědčit, že Boží vůli lépe prospěje, když zůstane doma a nepodnikne pouť... Možná by na něj mohl mít nějaký vliv biskup Hildebert. Už dříve se jako prostředník osvědčil.“

„Hildebert? Ano, to máte pravdu. Napíšu mu a požádám ho, aby Geoffroyovi tlumočil mou naprostou nespokojenost.“

Za nějakou dobu přišla zpět zpráva od biskupa, že Geoffroy skutečně od myšlenky na pouť upustil. Vzpomněla si, že to byl právě Hildebert, který jí radil, aby se podřídila otcovu příkazu a provdala se za něj.

Nemohla z mysli vypudit myšlenku, že je možná trestána za svůj dřívější hřích a že tento hřích teď ještě zhoršuje tím, že se odmítá vrátit k manželovi. Co by jí asi Hildebert poradil teď? Napsala mu a požádala ho o radu.

Odepsal jí:

Nejdražší dcero v Kristu,

hluboce mne zarmoutil váš rozchod s vaším manželem. Jsou mi známy jeho okolnosti, a tak je mi jasné, že většina viny leží na Geoffroyově straně. Napsal jsem mu a požádal jej, aby svou milenku zapudil a aby udělal vše, co bude v jeho moci, aby se usmířil s vámi i s vaším otcem. Musím však požádat i vás, abyste si vše ještě jednou rozmyslela. V Bibli je psáno, že žena má být podřízena vůli svého muže, a je špatné, že kladete své touhy nad pokyny Písma svatého. Ve svém dopisu tvrdíte, že vás trápí svědomí, a já se obávám, že jste si Boží nespokojenost skutečně zasloužila. Vaši mysl by se ulevilo, pokud byste se svěřila sluhovi Božímu a možná také, kdybyste věnovala nějaký čas modlitbě a rozjímání. Radím vám, abyste se na nějaký čas, třeba na měsíc, stáhla z veřejného života, a podle mě není lepší místo než opatství v Bec-Hellouin. Tamní opat Theobald je svatý a moudrý muž, který vám poskytne dobré rady. Do té doby vás poručím do rukou Božích. Hildebert.

Oznámila otcovi, že potřebuje nějaký čas, aby si promyslela budoucnost a dostala od něj svolení opustit dvůr. S hrstkou služebnictva a několika zbrojnoši se vydala na jih podél řeky Loiry, až dojeli do zalesněného údolí, ve kterém uprostřed úrodných pastvin a obilných polí leželo opatství. Přijali

ji zdvořile, našli nějaké ubytování pro její doprovod a jí samotné poskytli prostý pokojík v hostinské části. Za pár dnů už se spokojeně nechala konejšit prostou rutinou klášterního života. Nemusela vstávat uprostřed noci na matutina ani na laudy, ale účastnila se obřadů při primě, terciích, sextě, noně a o nešporách. Jejím nejoblíbenějším obřadem však byl kompletář, zpívaný těsně předtím, než se celé opatství odebralo do postele. Hodiny mezi obřady trávila četbou. Nemohla sice navštěvovat knihovnu, která byla vyhrazena mnichům a v níž by přítomnost ženy vyvolala velké pozdvižení, ale knihy jí půjčovali a mohla si číst v křížové chodbě nebo v zahradě. V hlavě jí neustále zněla Hildebertova slova. „Vaší mysli by ulehčilo, pokud byste se svěřila...“ Konečně sebrala dost odvahy, aby si vyžádala soukromou audienci u opata Theobalda, a pod zárukou zpovědního tajemství mu vyjevila historii svého poměru s Drogem i jeho následků.

Když domluvila, Theobald chvíli mlčel. Když pak promluvil, nebyla to slova zatracení, kterých se obávala, ale slova laskavé úvahy.

„Jistě, byl to hřích. Ale byla jste velice mladá a už je to dávno. Myslím, že už jste byla potrestána dostatečně. Ale přiznala jste také, že jste náchylná k hříchu pýchy, a právě s tím musíte něco udělat. V Bibli je psáno, že pýcha předchází pád a namyšlenost zkázu. Právě namyšlenost způsobila, že jste byla tak neochotna podrobit se manželství s mužem, který se vám podle vás urozeností nevyrovná. Musíte se naučit ji potlačit. Vraťte se k manželovi a podrobte se jeho vůli. To je vaše cesta ke spáse.“

Pár týdnů po jejím návratu do Rouenu pro ni Jindřich poslal. V ruce měl dopis.

„Váš manžel píše, že si přeje, abyste se k němu vrátila, a že vás uvítá se všemi poctami a bude s vámi jednat tak, jak přísluší vašemu postavení jeho manželky a mé dcery. Zdá se, že si dopisoval s biskupem Hildebertem, který jej přesvědčil o tom, jak špatně se choval, a teď si přeje to vše odčinit. Co na tuto nabídku říkáte?“

Sklonila hlavu. Myšlenka na návrat k Geoffroyovi ji stále odpuzovala, ale teď už věděla, co je její povinnost. „Rozhodnutí je plně na vás, můj pane.“

„Pravda, ale rád bych znal váš názor na tu věc. Jste připravena se vrátit?“

„Za určitých podmínek. Musí zapudit svou milenkou, a to dítě také. Víím, že je uznal za své a že si přeje, aby dostalo náležité vychování, ale já nechci... nemohu snést, že by vyrůstalo s námi v hradu. Byla by to příliš hořká připomínka. Jsem si jistá, že mezi Geoffroyovými vazaly jsou urozené rodiny,

ve kterých by ten chlapec mohl vyrůstat. Není to neobvyklé řešení – jak ostatně sám víte.“

Vtipnou poznámku ocenil úsměvem a prohlásil: „To mi připadá rozumné. A pokud by Geoffroy to vše zařídil a v budoucnosti by se choval čestně, jste ochotna se k němu vrátit?“

„Pokud je to i vaše přání.“

„Je pravda, že bych tomu dal přednost. Spojenectví s Anjou je klíčové. A stále ještě doufám ve vnuka. Ale rozhodnutí není tak snadné. Když jste se vrátila z Německa, přiměl jsem všechny své významné anglické vazaly přísahat, že v případě mé smrti podpoří v otázce následnictví vás a vaše případné děti. Někteří z nich teď tvrdí, že jsem jim slíbil, že vás neprovdám za cizince, aniž bych to s nimi nejprve probral.“

„A slíbil jste to?“

Pokrčil rameny. „Možná jsem něco podobného řekl. Ale nikdo z nich se neozval, když jsem vás zasnoubil s Geoffroyem, a tak jsem měl za to, že souhlasí. Teď si ale myslím, že by bylo rozumné ujistit se, že máme jejich souhlas, ještě než se k němu vrátíte. Pojedeme zpátky do Anglie a tam svolám radu, aby pak už nemohli předstírat, že se jich nikdo na nic neptal.“

„A pokud to zamítnou...?“

Jindřich jí věnoval pochmurný úsměv. „To neudělají, jestli vědí, co je pro ně dobré.“